

6DE VERGADERING

VERGADERING VAN DINSDAG 7 NOVEMBER 1961

(Bijeenroepingsuur 1.30 namiddag)

Voorzitter: de heer Jonkman

Tegenwoordig zijn 61 leden, te weten:

de heer Jonkman, mevrouw Schouwenaar-Franssen, de heren Kropman, Witteman, Van Lieshout, Maenen, Schuurmans, Roebroek, Van Meeuwen, Mertens, Teijssen, Middelhuis, Rottinghuis, De Gou, Regout, Thurlings, Derksen, Koops, Vixseboxse, Vos, Van der Waerden, Samkalden, De Niet, In 't Veld, Mazure, mejuffrouw Zeelenberg, de heren Schorer, De Jong, Van Bruggen, Kranenburg, Pollema, Algra, Tjalma, Haspels, Berghuis, Diepenhorst, Van Riel, Van de Vliet, De Vos van Steenwijk, Reijers, Van Mastrigt, Witteveen, Baas, Geuze, Van Hulst, Gielen, De Wilde, Haken, Schipper, Elfferich, Cammelbeeck, De Roos, Van der Stoel, mevrouw Van Ommeren-Averink, de heren Matser, Hooij, Kraaijvanger, Thomassen, Niers, Van Velthoven, mejuffrouw Tjeenk Willink,

en de heer Korthals, Vice-Minister-President, Minister van Verkeer en Waterstaat, de heer Beerman, Minister van Justitie, en de heer Pos, Gevolmachtigde Minister van Suriname.

Aan de orde is de behandeling van het ontwerp van Rijkswet **Naturalisatie van Cooper, Hector Fergus en 9 anderen (6440 R 240)**.

De beraadslaging wordt geopend.

De **Voorzitter:** Wenst de heer Gevolmachtigde Minister van Suriname voorlichting te verstrekken?

De heer **Pos**, Gevolmachtigde Minister van Suriname: Ik dank U, mijnheer de Voorzitter.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter:** Naar mij blijkt, wenst de heer Gevolmachtigde Minister van Suriname niet gebruik te maken van zijn recht om zich vóór de stemming uit te spreken.

Het ontwerp van Rijkswet wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van de wetsontwerpen:

Wijziging van de grens tussen de gemeenten Leeuwarden en Menaldumadeel (6217);

Wijziging van de grens tussen de gemeenten Bergen op Zoom en Halsteren (6218);

Wijziging van de grens der gemeente Schiermonnikoog (6409);

Wijziging van de begroting van inkomsten en uitgaven van het provinciefonds voor het dienstjaar 1960 (6456).

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van de wetsontwerpen:

Naturalisatie van Van Dessel, Coleta Irma Josepha Frans en 19 anderen (6438);

Naturalisatie van Alzer, Johann Magdalena Andreas en 20 anderen (6441);

Naturalisatie van Barkey, Leonardus Johannes en 19 anderen (6451);

Deel II Zitting 1961—1962

Voorzitter e.a.

Naturalisatie van Bovenschen, Willem en 20 anderen (6452);

Wijziging van hoofdstuk IV der rijksbegroting voor het dienstjaar 1960 (6523);

Naturalisatie van Brouwer, Emil Anton en 22 anderen (6528);

Naturalisatie van Alzer, Joseph Laurens Hubertina en 24 anderen (6536).

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van de wetsontwerpen **Herziening van het kinderstrafrecht en het kinderstrafprocesrecht; Vaststelling van een nieuwe Beginselenwet voor de kinderbescherming en daarmee verband houdende wijzigingen in het Burgerlijk Wetboek (4141)**.

De beraadslaging over beide wetsontwerpen wordt hervat.

De heer **Beerman**, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! De spreekster en de vier sprekers, die aan de gedachtenwisseling over deze ontwerpen hebben deelgenomen, beantwoordende, stel ik in de eerste plaats met voldoening vast, dat over het algemeen waardering is betuigd voor de arbeid, die zich over vele jaren heeft uitgestrekt, aan deze ontwerpen ten grondslag liggend, en waarbij terecht in deze Kamer ook de namen zijn genoemd van mr. Overwater, voorzitter van de hoofd- en subcommissie, en van mr. Donker als indiener van de ontwerpen. Uiteraard zijn in de allermindst oppervlakkige beschouwingen diverse aspecten in het bijzonder belicht, waarbij vragen zijn gesteld en ook kritiek geuit; met name gold de kritiek een onderdeel van de Kinderbeginselenwet. Ik stel mij voor achtereenvolgens te bespreken wat in deze ontwerpen wezenlijk nieuw is in verhouding tot het bestaande kinderstrafrecht en het bestaande kinderbeginselenrecht, de afzonderlijke maatregelen en straffen, de particuliere inrichtingen en tehuizen en de rijksinrichtingen, de financiering van het werk van de particuliere inrichtingen en tehuizen en ten slotte de geestelijke verzorging in de inrichtingen van de justitiële kinderbescherming.

Het nieuwe in deze ontwerpen komt kort samengevat hierop neer, dat het arsenaal van straffen en maatregelen is uitgebreid; wat de straffen betreft met het arrest, wat de maatregelen betreft met de inrichtingen voor buitengewone behandeling, en dat in het algemeen ook aan de kinderrechter een grotere mate van vrijheid is gegeven dan reeds tot dusverre het geval was. Ondanks de bijzondere soepelheid van het kinderstrafrecht, ondanks het wat minder zware accent, dat daarin op het element vergelding ligt, en het zwaardere accent, dat ligt op het doel van de resocialisatie, van de opvoeding, blijft het kinderstrafrecht, zoals de geachte afgevaardigde de heer Van Meeuwen opmerkte, een loot van het strafrecht, met de consequenties van dien, b.v. ook ten aanzien van het bewijs en ook — dit wederom in antwoord op een opmerking van de geachte afgevaardigde de heer Van Meeuwen — wat betreft de toerekeningsvatbaarheid. In het kinderstrafrecht zal, evenals in elk strafrecht, eerst de vraag moeten worden beantwoord, of het feit bewezen is en of er toerekeningsvatbaarheid is, omdat ook in het kinderstrafrecht geldt het algemene beginsel: geen straf bij afwezigheid van alle schuld.

Ik zou in dit verband ook iets willen zeggen over de gedachte van een algemene jeugdwet. Die gedachte heeft in deze Kamer geen pleitbezorger gevonden. Ze is bestreden door de geachte afgevaardigde de heer Van Meeuwen. Deze heeft wel een suggestie gedaan, nl. om binnen de bestaande Raad voor de Jeugdvorming, ressorterende onder het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, een afdeling in het leven te roepen ter bevordering van de bestudering van die jeugdproblemen, die het terrein van de justitiële kinderbescherming

EERSTE KAMER

Minister Beerman

raken. Die Raad voor de Jeugdvorming zou dan in zekere zin een interdepartementaal karakter moeten krijgen. Zoals ik in de memorie van antwoord reeds heb medegedeeld, ben ik bereid mij omtrent een coördinatie van de werkzaamheden van het College van Advies voor de Kinderbescherming — een college, waarop ik in het bijzonder als Minister van Justitie kan steunen — en genoemde raad te verstaan met mijn ambtgenoot van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Wat de leeftijdsgrens betreft, is uitvoerig gesproken door de geachte afgevaardigden mejuffrouw Zeelenberg en de heren Diepenhorst, Van Meeuwen en De Vos van Steenwijk. In hun beschouwingen is de geschiedenis van de leeftijdsgrens in het Nederlandse kinderstrafrecht, voor zover men daarvan in het begin van de 19de eeuw al kan spreken, uitvoerig geschetst. Ik zou slechts in herhalingen vervallen, wanneer ik die geschiedenis opnieuw ging schilderen. Er bestaan nog desiderata ten aanzien van de grens, maar ik heb toch kunnen beluisteren, dat men algemeen kan instemmen met het leggen van de grens bij de leeftijd van 12 jaar.

Dit draagt de kenmerken van een compromis en men kan, zoals bijna bij elk trekken van een grens, een arbitrair element daaraan niet ontzeggen, maar ik geloof toch, dat deze grens in de praktijk zal blijken te voldoen aan een reële behoefte.

De geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg heeft in verband met die leeftijdsgrens een tweetal vragen gesteld, nl. of langs de weg van de civielrechtelijke ondertoezichtstelling plaatsing in een tuchtschool mogelijk was en, zo ja, of dit dan ook gold voor hen, die ten tijde van de plaatsing of ten tijde, dat de maatregel werd genomen, de leeftijd van 12 jaar nog niet hadden bereikt. Ik moet beide vragen in haar geest bevestigend beantwoorden. Inderdaad is theoretisch de mogelijkheid aanwezig, dat men via de civielrechtelijke ondertoezichtstelling met buiten-huis-plaatsing, in de vorm van plaatsing in een tuchtschool, zou kunnen bereiken, dat een minderjarige beneden de leeftijd van 12 jaar in een tuchtschool belandde, maar ik wijs er direct op, dat zulks zal moeten geschieden door de kinderrechter; buiten de kinderrechter om kan het niet en ik maak mij wat dit betreft over het beleid van de kinderrechters toch bepaald geen zorgen. Uiteraard is ook de kinderrechter gehouden aan het beginsel, dat slechts die kinderen in een inrichting moeten worden opgenomen, die daarin qua aard, leeftijd en geslacht, voor zover dat ook in aanmerking komt, thuishoren.

De heer Diepenhorst heeft betreurd de afwezigheid van een straf in deze vorm, dat daarbij opgelegd zou kunnen worden vergoeding van schade aan de gelaedeerde. Heeft deze geachte afgevaardigde, die gedachte uitende, zich afgevraagd hoe zodanige straf zou moeten worden geëxecuteerd? Er zou dan in het publiekrecht komen een civielrechtelijke verplichting en wat zou het executiemiddel moeten zijn, want de straf wordt van overheidswege voltrokken. Nu is uiteraard de vergoeding van de schade aan de gelaedeerde ook in het strafrecht een sterk levende gelachte. Voor zover mogelijk geef ik bij de behandeling van gratieverzoeken mij altijd er terdege rekenschap van hoever de veroordeelde moeite heeft gedaan om de vermogensrechtelijke schade te herstellen. In het kinderstrafrecht kan dat natuurlijk ook bij voorwaardelijke veroordeling in de vorm van een bijzondere voorwaarde. Het kan bovendien bij voorwaardelijke niet-vervolgving en daarnaast kan het, doordat de gelaedeerde partij zich in het strafgeding voegt als beledigde partij. Ten slotte heeft men nog de mogelijkheid van de civielrechtelijke actie. Naast dat scala van mogelijkheden om het element van schadevergoeding bij de straftoemeting te hanteren, meen ik te mogen zeggen, dat de door de geachte afgevaardigde bepleite gedachte van een bijzondere straf in de vorm van schadeherstel niet juist zou zijn.

Een opmerking van algemene aard betreffende de afbakening tussen civielrechtelijke en strafrechtelijke behandeling is gemaakt door de heer Van Meeuwen. Deze vroeg of het niet een leemte was in het huidige kinderstrafrecht, dat daarin geen richtlijnen werden uitgestippeld, waaraan de rechter hou-

vast had ter beoordeling van de vraag wanneer een bepaald geval civielrechtelijk en wanneer het strafrechtelijk moest worden behandeld. Alleen voor gevallen van minderjarigen beneden de leeftijd van 12 jaar heeft men nu een houvast, doordat die alleen civielrechtelijk kunnen worden behandeld. Naar mijn mening zal het niet wel mogelijk zijn, dergelijke richtlijnen in de wet vast te leggen, in die zin, dat zij werkelijk voor de praktijk houvast zouden geven. Dan zou men veel te veel in casuïstiek moeten vervallen en zou men stellig evenveel kwaad als goed doen. Men moet dit overlaten aan het beleid van de kinderrechter. In het algemeen zal strafrechtelijke aanpak aangewezen zijn, als de jeugdige delinquent een shock-therapie nodig heeft. Een civielrechtelijke aanpak zal gewenst zijn, ook wanneer een strafbaar feit is gepleegd, als b.v. dat feit is uitgelokt door de ouders of is beïnvloed door een totaal ontwricht gezinsmilieu.

De geachte afgevaardigde de heer Van Meeuwen heeft zich voorts afgevraagd, of er ten aanzien van de kinderen beneden 12 jaar nu wel voldoende repressiemogelijkheden zijn. Hij noemde daarbij als gevallen het stoken van een vuurtje, het inwerpen van een ruit en andere vormen van baldadigheid op straat. Hij vond het enigszins bedenkelijk, dat de politie in dergelijke gevallen de kinderen meeneemt naar een politiebureau, omdat dit naar zijn mening juridisch niet voldoende gefundeerd zou zijn. Ik betwijfel dat, mijnheer de Voorzitter. De geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg heeft reeds opgemerkt, dat het meenemen naar een politiebureau ter vaststelling van de identiteit bovendien in de praktijk in de meer ernstige gevallen aanleiding zou kunnen geven tot het opmaken van een rapport.

Natuurlijk kan men het opbrengen van een minderjarige, die een ruit heeft ingegooid of die zich op straat zeer baldadig heeft gedragen, niet vergelijken met het opbrengen van een volwassene, die zich in staat van openbare dronkenschap bevindt en die dan ter ontnuchtering wordt opgesloten. Maar handelt de politie hier niet in zekere zin in loco parentis, neemt zij, als op dat moment de minderjarige zonder toezicht zich op straat aan baldadigheid schuldig maakt, niet de taak van de ouders over? Is de taak van de politie, het opbrengen naar het politiebureau in dat geval niet op één lijn te stellen met het optreden van de onderwijzer, die als tuchtmaatregel het schoolblijven oplegt? Het is niet uitdrukkelijk in onze onderwijswetgeving vastgelegd, dat de straf van schoolblijven is toegestaan, maar niemand zal toch, wanneer het binnen redelijke normen blijft, denken aan wederrechtelijke vrijheidsberoving.

Wanneer men een strafbaar feit heeft, dat is begaan door een kind, dat praktisch geen inzicht had in de betekenis van het delict — denk b.v. aan oplichting zonder dat het kind of de jeugdige persoon zich daarvan rekenschap heeft gegeven; het kan ook voorkomen bij wat formeel een zedendelict zou zijn —, dan zal geen strafrechtelijke aanpak moeten volgen en vooral zal die strafrechtelijke aanpak onjuist zijn, wanneer het feit in de eerste plaats aanleiding moet geven tot bescherming van het kind tegen zijn eigen milieu.

Ik kom thans tot de nieuwigheid van de straf van het arrest, waarover met name is gesproken door de geachte afgevaardigden mejuffrouw Zeelenberg en de heer De Vos van Steenwijk. Mejuffrouw Zeelenberg betreurd het, dat ik nog geen officiële stappen heb gedaan om de mogelijkheden af te tasten van het ten uitvoer leggen van arrest in particuliere inrichtingen. Mijnheer de Voorzitter! Zolang de wetsontwerpen niet wet zijn, is het moeilijk, al was het alleen uit reverentie tegenover de Staten-Generaal, officiële stappen te dier zake te doen. Zodra de wetsontwerpen zullen zijn aangenomen, zal ik mij in verbinding stellen met de sectie Kinderrechtspraak. De straf van arrest is nieuw en zal nog haar plaats in het arsenaal van de Nederlandse kinderrechter moeten vinden. In Duitsland en ook in Groot-Brittannië kent men al iets, dat vergelijkbaar is met ons arrest. In Duitsland kent men het Jugendarrest, dat dikwijls gedurende week-einden wordt opgelegd. Het is van korte duur en kan ook in-

Minister Beerman

termittierend worden ten uitvoer gelegd. Daar wordt het arrest opgelegd als straf om de minderjarige tot inkeer te brengen. Hij wordt daarbij niet actief beziggehouden. In Engeland heeft men voor jeugdige personen de z.g. „detention centres”, waarin anders dan bij het Jugendarrest de minderjarige zeer actief wordt beziggehouden. Nu zou ik mij kunnen voorstellen, dat de straf van arrest, die kan variëren van vier uur tot veertien dagen, in sommige gevallen zich zal oriënteren in de richting van het Jugendarrest, wanneer het gaat over een paar uur of een dag en dat, wanneer men meer gaat naar twee weken, men komt tot het systeem van de „detention centres”. In ieder geval ben ik van de urgentie van het mogelijk maken van de tenuitvoerlegging in een behoorlijke omvang en ook op een behoorlijke plaats, een daarvoor geschikte plaats, overtuigd. Ik zeg de geachte afgevaardigden, die hierover hebben gesproken, gaarne toe, dat, wanneer dit wetsontwerp tot wet zal worden verheven, dit in de eerste plaats staat op de lijst van zaken, die moeten worden gedaan om te geraken tot een goede uitvoering.

De geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg heeft verklaard wel iets te gevoelen voor tenuitvoerlegging van de straf op politiebureaus. Ik zou daar ook bepaaldelijk niet op tegen zijn, al zal het misschien moeilijker zijn op politiebureaus jeugdige delinquenten zinvol bezig te houden, wanneer de straf zich b.v. uitstrekt over een periode van twee weken. Dan zullen niet alle politiekorpsen het geschikte personeel hebben, dat zich met deze delinquenten moet bemoeien.

Twee vereisten zie ik ik ieder geval als essentieel, die bij deze straf een nuttig effect hebben: decentralisatie in die zin, dat niet te ver van de woonplaats van de minderjarige de straf kan worden ondergaan en een zodanige opvang, dat de straf snel kan worden geëxecuteerd. In ons volwassenenstrafrecht vind ik het dikwijls te betreuren, dat de straf zo laat komt na het plegen van het feit. Voor het kinderstrafrecht geldt dat nog meer, omdat het kind nog veel meer leeft van dag tot dag. Wanneer een zo ernstig iets is begaan, dat een repressie in de vorm van arrest moet volgen, dan is snelheid voor het opvoedkundige element in de straf van arrest een allereerste noodzaak.

Ik kom nu bij de opvangtehuizen in dit verband terecht, omdat ook gedacht is aan de mogelijkheid van executie van de arreststraf in opvangtehuizen. Dat zou in sommige gevallen wel mogelijk zijn, maar bepaaldelijk niet in alle gevallen, omdat deze opvangtehuizen in de eerste plaats zijn bedoeld voor jeugdige delinquenten, ten opzichte van wie een ernstige maatregel waarschijnlijk zal volgen. Hun aanwezigheid in de maatschappij is zo gevaarlijk voor hen zelf en voor de omgeving, dat een onverwijld opvang nodig is. Heel dikwijls zal dat niet het geval zijn bij degenen, die in aanmerking zijn gebracht voor een arreststraf. Men moet dus, wanneer men de arreststraf ten uitvoer wil brengen in opvangtehuizen, ervoor waken, dat er geen gevaar is voor besmetting.

Naast de opvangtehuizen en de politiebureaus stel ik mij toch ook voor een krachtig beroep te doen op de andere particuliere inrichtingen om mede te werken, dat daar zo nodig arreststraffen kunnen worden ondergaan.

De geachte afgevaardigde de heer De Vos van Steenwijk heeft gesproken over de wenselijkheid van rijksopvangtehuizen. Hij is nl. bevreesd, dat het particulier initiatief hiervoor niet voldoende belangstelling zou hebben. Ik acht het mijn taak om die belangstelling dan toch zoveel mogelijk en zo krachtig mogelijk te stimuleren, omdat nu eenmaal het gehele systeem van de justitiële kinderbescherming is, dat particuliere inrichtingen en tehuizen vooropstaan en de overheid slechts volgt met haar inrichtingen, van welke aard dan ook, indien het particulier initiatief te kort schiet. Aan de rijksopvangtehuizen kom ik dus eerst toe, wanneer mij gebleken is, dat van particuliere zijde die huizen niet zijn te wachten.

De geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg heeft met instemming geciteerd hetgeen de memorie van antwoord heeft gesteld ten aanzien van deze opvangtehuizen. De artikelen 6 en 16 noemen respectievelijk een termijn van drie maanden voor de opvangtehuizen, waarvan de duur nog met telkens een maand kan worden verlengd. Zij heeft mij gevraagd: wat is nu de sanctie, indien die duur van drie maanden wordt overschreden, als de termijn van één maand, met twee maanden verlengd, maximaal 3 maanden niet voldoende blijkt? Ik zou hierop willen antwoorden, dat dat probleem zich niet alleen voordoet ten aanzien van de opvangtehuizen, maar ook voor de observatietehuizen, genoemd in de artikelen 7 en 17. De ontwerpers van dit wetsontwerp hebben het kennelijk niet nodig geacht om voor de opvangtehuizen en voor de observatietehuizen speciale sancties te treffen in geval van overschrijding van de termijn. Het zal in de praktijk ook uiterst moeilijk zijn om met zeer krachtdadige sancties deze termijnen af te dwingen. Men zal ervan uit moeten gaan, dat degenen, die aan deze justitiële kinderbescherming medewerken en daarvoor verantwoordelijkheid dragen, zich zullen richten naar hetgeen de wet voorschrijft omtrent de taak van de diverse inrichtingen. Men heeft zeer wel ingezien, dat de termijn van de opvangtehuizen daarom in de wet zo kort is gesteld, wijl men ervan uit is gegaan, dat het als het ware was een noodopvang los van de bijzondere gezindte en dat, wanneer het verblijf langer zou duren, men weer zou moeten komen tot opvangtehuizen op verschillende levensbeschouwelijke grondslag. Wanneer men die gedachte van één soort opvangtehuizen, wel desnoods gesplitst naar sexe, aanvaardt, moet men er ook anderzijds alles op zetten, dat de termijn, die de wet als maximum stelt, niet wordt overschreden. Ik vertrouw er dus op, dat deze overschrijdingen in de praktijk zullen worden voorkomen. Ik wil niet zeggen, dat nooit krachtiger sancties zouden worden toegepast, wanneer mij b.v. zou blijken, dat het de politiek van een bepaald opvangtehuis of van een bepaald observatietehuis zou zijn om de minderjarige er langer te houden, uitsluitend uit oogmerken, die niet samenvallen met het belang van de minderjarige. Dan zou de sanctie, die de geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg heeft genoemd, van hantering van intrekking van het subsidie, wellicht in aanmerking komen.

De geachte afgevaardigde de heer De Vos van Steenwijk heeft gesproken over de tucht school en vooral in verband met de onbevredigende situatie vanwege het gebrek aan plaatsruimte. De tucht school is een concreet voorbeeld van de telkens wisselende opvattingen van hen, die zich bezighouden met het kinderstrafrecht. Het is nog maar enkele jaren geleden, dat er een groot overschot was in onze tucht scholen, omdat de kinderrechters zich blijkbaar toen afvroegen of een tucht school in deze tijd nog wel een juiste straf was. Thans zien wij weer een ontwikkeling in die zin, dat men meer en meer een beroep gaat doen op de tucht school.

Nu is de toestand niet zo ongunstig. Er wachten thans 21 jongens op plaatsing, van welke 21 voor 6 de datum van de opnemings reeds vaststaat, en wel in de loop van deze maand. Voor 15 gevallen is er nog niet aanstonds plaats, d.w.z. er is wel plaats, ruimtelijk gesproken, maar de moeilijkheid, die zich op het ogenblik voordoet bij de tucht school in Ginneken, is het personeelsgebrek. Wij hebben onvoldoende personeel om een nieuwe groep in die school te openen. Zou dat personeelsgebrek kunnen worden verholpen, dan zouden er wat de plaatsing betreft in het geheel geen moeilijkheden zijn.

Wat de inrichtingen voor buitengewone behandeling betreft, is er, geloof ik, sprake van een misverstand, wanneer ik de uitlatingen van de geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg goed heb beluisterd. Zij heeft nl. uit de memorie van antwoord afgeleid, dat de maatregel van plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling zou moeten worden vergeleken met plaatsing van volwassenen in een krankzinnigengesticht. Dat is zeer bepaaldelijk niet de bedoeling. In de memorie van antwoord is er alleen op gewezen, dat de plaatsing in een krankzinnigengesticht zowel door de strafrechter kan geschieden

Minister Beerman

krachtens artikel 37 als door de burgerlijke rechter op grond van krankzinnigheid, onnozelheid, etc. Wij hebben in de memorie van antwoord dit voorbeeld alleen aangevoerd ter illustratie, dat het op zich zelf niet iets bijzonders is, dat een strafrechter een maatregel oplegt, ook wanneer de betrokkene geen schuld heeft. Wanneer men al een analogie zou willen trekken met het volwassenenrecht ten aanzien van de plaatsing van minderjarigen in een inrichting voor buitengewone behandeling, dan zou men met de nodige reserves eerder kunnen denken aan de plaatsing van een volwassene in een psychiatrische inrichting, maar ik zou er toch dan direct met grote nadruk bij willen zeggen, dat een psychopatenasiel voor volwassenen en qua behandeling en qua sfeer zeer zal afwijken van wat wij ons voorstellen bij een inrichting voor buitengewone behandeling voor minderjarige delinquenten; dat zullen zijn moeilijk opvoedbare kinderen, die met de strafrechter in aanraking zijn gekomen, en dat contact behoeft dan niet altijd te leiden tot een veroordeling, maar wel kan de strafrechter evengoed als de civiele rechter had kunnen doen zonder die strafrechtelijke introductie, tot plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling besluiten.

Er is op gewezen, o.a. door de geachte afgevaardigde de heer Van Meeuwen en later ook nog door mejuffrouw Zeelenberg, dat in verband met artikel 77r en ook in verband met artikel 77f, dat slechts één straf in één maatregel kan worden opgelegd, men de moeilijkheid heeft, dat een minderjarige, die geplaatst is in een inrichting voor buitengewone behandeling, daaruit moet worden ontslagen bij het bereiken van de leeftijd van 21 jaar, terwijl het toch niet aangaat hem ondanks de toestand, waarin hij zich dan bevindt, zonder meer los te laten. Ik beaam dat. Ik besef, dat zich op dat stuk moeilijkheden voordoen. Te dien aanzien is echter advies gevraagd aan de Commissie Psychopatenzorg, aan welke commissie het onderwerpelijke probleem ter bestudering is voorgelegd. Over wat een concrete regeling zou moeten inhouden, ten einde aan dit bezwaar tegemoet te komen, wil ik mij op dit moment niet uitlaten. Wel wil ik nog iets zeggen over een in de praktijk zeer belangrijke materie, door de geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg aangeroerd, de kwestie van de subsidie. Met de algemene strekking van het betoog van die geachte afgevaardigde kan ik mij wel verenigen. Ik ben het met haar eens, dat de subsidies en de kostenvergoedingen voldoende moeten zijn om de reële en redelijke uitgaven van de inrichtingen te dekken en dat voor bepaalde categorieën van inrichtingen de huidige subsidieregeling onvoldoende is. Ik ben het ook eens met wat de geachte afgevaardigde de heer Diepenhorst heeft gezegd, dat, gezien de taak, die bij ons het particulier initiatief op het gebied van de kinderbescherming verricht, het zeer gewenst is, dat een deel van het werk als roepingswerk wordt gefinancierd uit ander geld dan overheidsgeld. Het is zeer moeilijk te zeggen welke eisen men precies zou moeten stellen aan dat roepingsgeld of particuliere geld, met name ten aanzien van het percentage daarvan, maar het zou toch in zekere zin een vershraling zijn van de particuliere kinderbescherming, wanneer men zonder meer alles koppelde aan de subsidiëring van de overheid. Het hangt ook wel af van het werk, dat men doet. Het ligt voor een voogdijvereniging misschien weer wat anders dan voor een inrichting, waar regeringspupillen worden opgenomen. Het element van particuliere bijdragen vind ik op zich zelf waardevol. Nu heeft de geachte afgevaardigde gesproken over een nieuwe subsidieregeling, die opgebouwd zou zijn op minimumstandaards, waardoor een normatieve kostprijs bereikt wordt op basis van een door iedere inrichting in te dienen begroting. Een dergelijk nieuw systeem, waaraan de begroting van de inrichting ten grondslag ligt — uiteraard een goedgekeurde begroting; wellicht een begroting met een zeker plafond voor een maximumbijdrage —, is voor mij, gezien de telkens wederkerende moeilijkheden met de subsidiënormen, wel de oplossing, waarnaar

ik streef. Deze oplossing is voor twee categorieën besproken met het Departement van Financiën, dat er niet onwelwillend tegenover stond, maar dat ons heeft gevraagd dit nieuwe subsidiesysteem voor alle categorieën van inrichtingen en tehuizen eventueel te overwegen. Dat brengt mede, dat alle inrichtingen van de kinderbescherming — dat zijn er bijna 300 — begrotingen moeten insturen, aan de hand waarvan voor die inrichtingen een verantwoord subsidie kan worden vastgesteld. Het gaat er met andere woorden om, inhoud te geven aan de normeringsgedachte, terwijl dat werk op basis van een begroting nog nadere uitwerking zal behoeven. Wanneer deze nieuwe subsidieregeling zal worden ingevoerd, kan ik op dit ogenblik nog niet zeggen. De Kamer heeft kunnen zien, dat op de begroting voor 1962 voor het werk van de kinderbescherming ruim 10 miljoen meer is uitgetrokken dan voor 1961. Dat meerdere bedrag zal aan het werk van de particuliere kinderbescherming ten goede komen.

Ik ben nu nog bezig aan een interimregeling voor bepaalde categorieën en ik hoop binnenkort — op basis van die interimregeling — met behulp van de grotere bedragen op de begroting voor vele inrichtingen belangrijk soelaas te kunnen bieden en ten slotte te komen tot een nieuw subsidiesysteem op basis van een begroting voor alle inrichtingen.

De vrees is uitgesproken, dat de invoering van de leeftijds-grens in het kinderstrafrecht zou leiden tot verscherping van het vervolgingsbeleid ten aanzien van hen, die de leeftijdsgrens hebben overschreden, en dat meer dan vroeger 13- en 14-jarigen door het O.M. strafrechtelijk zouden worden vervolgd. Ook hier antwoord ik, dat ik die vrees niet deel. Natuurlijk moet het niet zo worden, dat onder vigeur van het nieuwe kinderstrafrecht alle 13- en 14-jarigen, die een delict hebben begaan, voor de rechter worden gebracht. Ik zie hier echter ook weinig moeilijkheden, wanneer ik rekening houd met het tweede lid van artikel 495, nieuw, dat met zoveel woorden zegt, dat de Raad voor de Kinderbescherming in de gelegenheid wordt gesteld van advies te dienen over de wenselijkheid van vervolging. Dan verdient ook nog aandacht artikel 499, nieuw, afgestemd op het reeds bestaande 488b, dat inhoudt, dat, indien de Raad voor de Kinderbescherming adviseert van vervolging af te zien, de zaak ter terechtzitting niet aanhangig wordt gemaakt dan na overleg met de kinderrechter. Ik geloof, dat in die regeling alleszins voldoende waarborgen zijn gelegen om te waken voor overdreven strafrechtelijke vervolgingen tegen minderjarigen.

Mijnheer de Voorzitter! Mejuffrouw Zeelenberg en de heer Diepenhorst hebben ook nog los van artikel 23 van de Kinderbeginselenwet het Kinderbeginselenbesluit ter sprake gebracht. Aan de geachte afgevaardigde de heer Diepenhorst wil ik, niet zozeer bij wijze van ministeriële bescherming, maar bij wijze van zelfbescherming, zeggen, dat aan de totstandkoming van de algemene maatregel van bestuur hard wordt gewerkt. Een volledig concept is in eerste lezing reeds opgesteld. Het zal — dit in antwoord op een vraag van de geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg — op een zodanig tijdstip aan het College van Advies voor de Kinderbescherming, aan de Nationale Federatie en aan de sectie Kinderrechtspraak van de Vereniging voor Rechtspraak worden voorgelegd, dat ik met de van die instanties te ontvangen adviezen bij de definitieve samenstelling van het besluit rekening kan houden.

Dan kom ik tot het slot van mijn betoog, mijnheer de Voorzitter, het artikel 23 van de Kinderbeginselenwet, waartegen door de geachte afgevaardigden de heren Diepenhorst, Van Meeuwen en Van Bruggen ernstige bezwaren zijn geuit, zowel van materiële als van technische aard, terwijl de geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg ten aan zien van de technische tekortkomingen vergoelijkend was en zij en de heer De Vos van Steenwijk verklaarden, tegen de materiële inhoud geen bezwaar te hebben.

Mijnheer de Voorzitter! Ik moet toegeven, dat artikel 23, zoals het na de amendering luidt, geen proeve van zuivere for-

Minister Beerman

mulering is. Het leert, dat wetgeving moeilijk is, want men moet het interpreteren met een soort handleiding. Terecht is opgemerkt, dat taalkundig gezien het derde lid van artikel 23 „Zij worden in de gelegenheid gesteld, persoonlijk contact met geestelijke verzorgers te onderhouden” terugslaat op de „zij”, genoemd in het voorafgaande lid, en dat waren: zij, die behoren tot enig kerkgenootschap of godsdienstige gemeenschap. Maar bedoeld is, dat dit lid terugslaat op alle in de rijksinrichtingen opgenomen minderjarigen. Ten aanzien van het eerste lid, sub b, dat nieuw werd ingevoegd, moet men weten en interpreteren, dat daar bedoeld wordt op bijeenkomsten van geestelijke aard. In de kringen van het Humanistisch Verbond spreekt men dan van bezinningsbijeenkomsten. In „geestelijke verzorging op humanistische grondslag” wordt aan de aard van deze bezinningsbijeenkomsten op blz. 22 aandacht gewijd en aanwijzingen gegeven voor de aard van de te houden toespraken, voor het eventueel zingen van liederen en voor een stijlvolle omgeving.

Op dat soort bijeenkomsten wordt dus kennelijk bedoeld in het tweede lid, sub b, met andere woorden op bezinningsbijeenkomsten voor hen, die behoren tot het Humanistisch Verbond als een van de geestelijke genootschappen.

De derde vingerwijzing bij artikel 23 is, dat uit het eerste lid, sub b, niet a contrario mag worden afgeleid, dat aalmoezeniers en predikanten ook niet andere dan zuiver godsdienstige bijeenkomsten zouden mogen houden met hen, die tot die kerkgenootschappen zouden behoren of daaraan tijdens hun verblijf in die inrichting deel willen hebben. Het zou dwaas zijn dit zò te interpreteren, dat een aalmoezenier of predikant b.v. geen kerstbijeenkomst zou mogen houden. Dat is de bedoeling stellig niet geweest. Ten slotte moet men weten, dat onder geestelijke verzorgers in het derde lid — anders dan in het eerste lid sub b — moeten worden verstaan alle geestelijke verzorgers, in de eerste plaats zij, die de strafwet in artikel 147 noemt „de bedienaren van de godsdienst”, zoals predikanten en aalmoezeniers, en daarnaast de geestelijke verzorgers van genootschappen op geestelijke grondslag, die zijn toegelaten in de inrichtingen van de justitiële kinderbewaking. Met die vier aanwijzingen is artikel 23 verduidelijkt.

De heer Van Meeuwen betreurt, dat de Minister niet het onaanvaardbaar had uitgesproken. Dat is een bijzonder geluid voor een Minister, wanneer dat opklinkt uit een Kamer der Staten-Generaal, want meestal verwijt men hem, dat hij het wel heeft uitgesproken. Waarom heb ik het onaanvaardbaar niet uitgesproken? Dat lag in mijn argument van de bestrijding. Ik heb betoogd — zeer terecht aan de hand van de gegevens, waarover ik beschikte —, dat het amendement overbodig was en niet voldeed aan een reële behoefte, nadat ik nog ten overvloede had verklaard, dat onder persoonlijk contact in het derde lid van artikel 23 ook contact met meer dan één pupil tegelijk werd verstaan, b.v. met vier of vijf pupillen. Gezien de gebleken behoefte, zou een persoonlijk contact met vier of vijf pupillen tegelijk voor een reeks van jaren een afdoende gelegenheid hebben geboden aan genootschappen op geestelijke grondslag om met pupillen in rijksinrichtingen, die de godsdienstige verzorging niet wensden, die daartoe niet behoren en niet willen behoren, maar wel behoren tot een toegelaten geestelijk venootschap, in contact te komen. Ik heb dus bewust niet het woord „onaanvaardbaar” uitgesproken, omdat dat een verkeerde indruk zou kunnen wekken. Ik wil niet in dit opzicht onverdraagzaam zijn. Ik aanvaard, dat aan ouders, die behoren tot enige geestelijke, maar onkerkelijke beweging, zoals b.v. de antroposofie — een beweging, die in Nederland heel wat meer scholen heeft dan het Humanistisch Verbond en ook een inrichting heeft te Zeist, waarin 200 achterlijke kinderen worden verpleegd —, het Humanistisch Verbond, de theosofie, de Soefi-beweging, de bewegingen, afgestemd op het oosterse mysticisme, hun kinderen, die misschien tegen hun wil worden opgevoed in een rijksinrichting, de gelegenheid moet worden gegeven aan die kinderen iets mede te geven, dat zij voor hen waardevol achten. Wat ik persoonlijk aan mijn kinderen als het

meest waardevol zou willen meegeven, staat daar geheel buiten. Ik herhaal: ik zie dat als een eis van verdraagzaamheid. Hiermede wil ik geenszins zeggen, dat de kerken in ons land, ook in ons land van heden, gelijk te stellen zouden zijn met elk genootschap op geestelijke grondslag.

In artikel 32 van de Kinderbeginselenwet staat, dat een algemene maatregel van bestuur zal moeten worden vastgesteld ter uitvoering van de beginselen van artikel 23. Voor wie artikel 23 in verband ook met artikel 32 goed leest, zal duidelijk zijn, dat van een op één lijn stellen zonder meer ook na het amendement van de geachte afgevaardigde de heer Daams en in de gedachtengang van de heer Daams geen sprake is. De geestelijke genootschappen zullen immers moeten worden toegelaten, terwijl dat voor de kerken een vanzelfsprekendheid is. En waarom die toelating? Mag ik dan verwijzen naar het debat, dat in februari 1953 in Uw Kamer, mijnheer de Voorzitter, heeft plaatsgevonden naar aanleiding van hetzelfde vraagstuk ten opzichte van het gevangeniswezen? Mijn voorganger antwoordde toen ten aanzien van die toelatingseis:

„Ik achtte dit noodzakelijk, omdat op het gebied van de buitenkerkelijke geestelijke verzorging anders dan bij de godsdienstige verzorging men een dusdanige scala van overtuigingen en opvattingen heeft, dat men ook terecht kan komen bij communistische mantelorganisaties of antigodsdienstige verenigingen. Ik vond het daarom noodzakelijk, dat ik door middel van vergunningen in de gelegenheid zou zijn om dit in de hand te houden.”

Ook ik ben van mening, dat een bepaling als lid 3 van artikel 67 van de gevangenismaatregel niet gezien moet worden als „argwaan” of „discriminatie”. Ook hier geldt, dat het niet alleen gaat om het Humanistisch Verbond.

Volgens mij, mijnheer de Voorzitter, is het in allen gevalle niet een discriminatie in die zin, dat er een vooropgezet diskwalificerend oordeel wordt geveld over een bepaalde stroming. Wanneer er op iets, dat uit de feitelijke omstandigheden van de problematiek en uit de feitelijke achtergrond voortvloeit, een maatregel wordt afgestemd, dan doet men naar mijn mening onjuist te spreken van discriminatie.

Zoals ik al heb gezegd, gaat het niet alleen om het Humanistisch Verbond. Bovendien kent men daarin talloze variaties, ook onder de leden van dat verbond.

„Levensbeschouwelijk” — ik citeer „Humanitas” van december 1950 — zijn er talloze variaties, zelfs onder de ongeveer zesduizend leden van het Humanistisch Verbond.

Noemt U maar op: humanisten, die zich nog zò nauw verbonden voelen met het evangelisch-christelijke ethos, dat zij zich wel christen-humanist willen noemen. Anderen, die zich bij voorkeur vermeien in oude Indische of Chinese wijsgeren en mystici.

Spinozisten, neo-Kantianen, neo-Hegelianen, existentialisten van zeer verschillende opvatting; humanisten, die vóór alles de nadruk leggen op de betekenis van de religieuze gezindheid van de mens, en andere, die reeds geprikkeld worden, wanneer zij het woord „religie” horen gebruiken, doordat zij daaraan zulke voor hen onaangename, emotioneel geladen bijgedachten hechten. Rationalisten en zij, die het begrip „rationalisme” ijselijk primitief en overwonnen achten. Pantheïsten, atheïsten, agnosticisten, gaat U maar verder.”

Ook in het rapport-Van Melsen, dat hier in de beraadslaging is geciteerd, wordt gewezen op zeer verschillende stemmen, op de grote stroming met tal van vertakkingen van wat men dan aanduidt als het humanisme. Men heeft naast het historische humanisme van Erasmus, dat toch wel zeer bijbels georiënteerd was, ook een zeer radicaal antigodsdienstig humanisme en dat valt allemaal onder die noemer van humanisme.

Minister Beerman e. a.

Dat neemt niet weg, dat ik volledig sta op het standpunt, dat, wanneer ouders lid zijn van of zich rekenen te behoren tot een van die geestelijke genootschappen, die ik genoemd heb — en er zijn er nog andere denkbaar —, zij het recht moeten hebben om toelating te krijgen van overeenkomstige geestelijke verzorgers tot de rijkswerkinrichting voor hun kinderen. Ik constateer meer een gradueel, een praktisch verschil dan een principieel verschil, doordat de heer Daams, niet tevreden met mijn uitleg van het begrip „persoonlijk contact”, nadrukkelijk in de wet heeft willen vastleggen, dat geestelijke bijeenkomsten van toegelaten genootschappen, met andere woorden: bijeenkomsten, geleid door een geestelijke verzorger, mogelijk moeten zijn.

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben gekomen aan het einde van mijn uiteenzetting. Ik kan begrijpen, dat verschillende leden aanvankelijk zeer ernstige bezwaren hadden tegen artikel 23. Zoals ik het interpreteer, behoeven die bezwaren er mijns inziens niet te zijn. Wanneer ik het vele, dat deze ontwerpen brengen, stel tegenover wat dan volgens sommige leden ernstig bezwaar en nadeel oplevert, dan zou ik toch ook willen vragen besef te hebben voor de grote arbeid, die aan deze ontwerpen ten grondslag ligt, in welke ontwerpen men beoogd heeft een kinderstrafrecht, daterende — zij het met enkele partiële wijzigingen — van 1901 en 1905, in een zo evoluerende tijd als de onze te vernieuwen, nadat het meer dan een halve eeuw heeft gegolden. Wanneer men dat alles tegenover elkaar stelt, dan acht ik de positieve kanten van deze ontwerpen zo hoog, dat ik met nadruk aan Uw Kamer durf vragen aan beide ontwerpen haar stem te geven.

De Voorzitter: Op verzoek van enkele leden wil ik thans overgaan tot het houden van een korte pauze om daarna de tweede termijn van deze beraadslaging aan de orde te stellen.

De vergadering wordt te 2.54 uur namiddag geschorst en te 3.35 uur namiddag hervat.

De heer **Diepenhorst** (A.R.P.): Mijnheer de Voorzitter! Ofschoon de kwestie, die waarschijnlijk het voornaamste onderwerp van de replieken zal vormen, bijzonder moeilijk is, kan ik toch naar ik meen vrij kort zijn.

Wij staan hier immers voor een sympathiek stel wetsontwerpen, een stel wetsontwerpen, waarop men in de wereld van de kinderbescherming wacht. Het staat eigenlijk aldus, dat, gelet op de huidige behoefte in Nederland, met de aanvaarding van nr. 4141 de gehele jeugd van Nederland zou zijn gediend. De moeilijkheid evenwel vormt het bekende amendement-Daams en over dat amendement-Daams — ik meen, dat zulks uit het debat in eerste instantie wel is gebleken — kan wets-technisch geen enkel verschil van mening bestaan: dat is een slecht staal van gelegenhedswetgeving, het is niet doordacht, het past niet goed in het geheel van de wet, het geeft aanleiding tot alle mogelijke misverstand niet alleen, maar zelfs tot onzekerheid over een voor ons Nederlandse rechtsbestel zeer belangrijke kwestie, nl.: hoe ziet op dit ogenblik de Nederlandse overheid, hoe ziet de Nederlandse Staat de kerkgenootschappen?

Nu is het zo, dat met betrekking tot dit geding, dus of er hier sprake is van een volkomen gelijkheid voor de overheid in die zin, dat de overheid geen onderscheid maakt tussen kerken en genootschappen op geestelijke grondslag, door de Minister in de memorie van antwoord met beslistheid bescheid werd gegeven. Ik moet er aanstonds aan toevoegen, dat het antwoord, dat wij zoëven in deze Kamer van de bewindsman ontvingen, hoewel het misschien zakelijk niet veel verschilde van datgene, wat hij in de memorie van antwoord aan onze Kamer voordroeg toch een andere indruk maakte: de beslistheid was geringer. Zijne Excellentie Beerman wenste schijnbaar niet onvoorwaardelijk uit te spreken, dat er ook in deze wet onvoorwaardelijk een verschil bestaat, dat er geen gelijkheid bestaat tussen een kerkgenootschap en een genootschap op geestelijke grondslag,

Diepenhorst e. a.

een gezichtspunt, dat voor mijn fractie beslissend is. De overheid moet ten slotte onder de huidige omstandigheden nog de kerken onderkennen van toevallige verenigingen of genootschappen, op welke diepzinnige grondslag deze dan ook mogen staan. Dat is het eerste punt, dat ik hier op het ogenblik neerleg. Misschien is de Minister in de gelegenheid om straks bij zijn beantwoording te dezen iets duidelijker stelling te kiezen dan hij zoëven deed.

In de tweede plaats vraagt hier de aandacht wat wij moeten doen met de tekst, zoals deze hier voor ons ligt. Dan herhaal ik: Wanneer ik de tekst neem, zoals deze hier voor mij ligt, heb ik persoonlijk geen moeite om daaruit een zeer duidelijk onderscheid af te lezen, juist tussen kerken en genootschappen op geestelijke grondslag. Vandaar, al juich ik natuurlijk het amendement-Daams, en zeker in deze vorm, niet toe, dat voor mij dan ook de van elders ingebrachte bedenkingen niet doorslaggevend zijn.

Ik wil eraan toevoegen, dat het in mijn fractie aldus is gesteld: sommigen van mijn politieke vrienden zullen zich op het standpunt plaatsen, dat ik hier zoëven meedeelde, anderen van mijn politieke vrienden zijn geneigd, bepaalde bezwaren de doorslag te laten geven, bezwaren, die dan bij voorbeeld verband houden met de inderdaad in acht te nemen omstandigheid, dat wij te maken hebben in de memorie van antwoord met een interpretatie van de Minister, met de omstandigheid ook, dat er kan komen een anders geaarde algemene maatregel van bestuur, uiteraard onder ministeriële verantwoordelijkheid, maar toch in tegengestelde richting. Dit betekent, dat er op een onwelgevallige interpretatie van een latere bewindsman en op een niet onderscheid maken door de overheid tussen kerk en genootschappen op geestelijke grondslag in een latere algemene maatregel van bestuur geen toezicht dan van volstrekt repressieve aard bestaat; men denkt, dat men zich hier bevindt op een hellend vlak. Deze gedachtengang is, naar vanzelf spreekt, evenzeer uiterst aangenaam en het zou in ieder geval gewenst zijn, als de Minister op deze zienswijze nog nader zou willen ingaan.

Overigens is het wel bijzonder triestig, dat een wetsvoordracht of dat — men mag wel zeggen — een dubbele wetsvoordracht, zoals die hier voor ons ligt, toch op een zeker ogenblik nog weer zoveel splitsing in de gemoederen moet bewerken; het kinderstrafrecht als zodanig, de kinderbescherming als zodanig zou hier eigenlijk nopen tot een bijzonder grote mate van eensgezindheid. Het is onontwikkelaar, dat op dit moment, waar principiële bezwaren wegen, het principiële overheerst, maar dat een enkel wetsartikel in wezen een wet in gevaar brengt — het kan voor diegenen, die tegen zullen stemmen, niet anders —, is desondanks een vrij onbevredigend verloop van zaken.

Ik zou overigens, wat mij aangaat, ten einde volledige duidelijkheid te verkrijgen, de Minister nogmaals willen verzoeken, thans klaar en duidelijk, indien het zou kunnen, onder volledig voor zijn rekening nemen van wat hij met zoveel beslistheid uitsprak in de memorie van antwoord ter zake van de eigensoortige positie der kerk, dit in deze Kamer te herhalen. Dit zou voor de toekomst naar mijn mening, moge het dan al niet volstrekt bindend zijn, van zeer veel gewicht wezen, juist voor de interpretatie van het artikel, zoals het ons hier is voorgelegd.

De heer **Van Meeuwen** (K.V.P.): Mijnheer de Voorzitter! Ik moge van deze gelegenheid tot repliek gebruik maken om enkele bezwaren, die wij nog koesteren tegen deze beide wetsontwerpen, naar voren te brengen. Van die bezwaren betreffen de twee eerste het ontwerp-kinderstrafrecht. Dit ontwerp zal tot gevolg hebben, dat de kinderrecht, zoals ik ook reeds in eerste aanleg heb betoogd, geen tucht-schoolstraf meer zal mogen opleggen. De Minister heeft hier niet over gesproken, meen ik, maar ik acht dit toch wel een bezwaar. Onze tegenwoordige samenleving heeft te kampen met een eigenaardig probleem, het probleem van de zoge-

Van Meeuwen

naamde nozems. Hoewel dat optreden van die jongelui dikwijls zeer de aandacht trekt, is het toch ook anderzijds van zodanige aard, dat strenge straffen niet altijd noodzakelijk zijn; dat geef ik direct toe, maar dit neemt toch niet weg dat de mogelijkheid van streng ingrijpen aanwezig moet zijn. Als die jongelui in de gaten zouden krijgen, dat de kantonrechter geen vrijheidsstraffen mag opleggen, zouden zij wellicht van die door de wet geschapen toestand misbruik gaan maken en dan is het hek van de dam.

Het betreft hier altijd kleine dingen. Ik heb toevallig gisteren voor mij, als kantonrechter, gehad een stelletje jongelui, die op een breed trottoir bij de bioscoop hun fietsen dwars opstelden, zodat er niemand meer over dat trottoir kon lopen. Dat zijn geen delicten, waarvan men kan zeggen: nu moet er civielrechtelijk worden ingegrepen. Neen, dat zijn typisch delicten, die bij de kantonrechter thuishoren, die met een standje of een geldboete worden afgedaan, maar waarbij die kantonrechter de mogelijkheid moet hebben om de vinger waarschuwend op te heffen en te zeggen: denk er om, als het zo doorgaat, dan komt er tuchtschoolstraf. Die mogelijkheid wordt hem thans ontnomen. Hij zal voortaan een rechter zijn, die een mond heeft, waarmee hij kan vermanen, maar die geen tanden heeft, waarmee hij kan bijten. Dit in overdrachtelijke zin, mijnheer de Voorzitter.

Het tweede bezwaar is, dat de z.g. dubbele terbeschikkingstelling niet meer mogelijk zal zijn; dat betekent, dat de opvoedingsmaatregelen, die de kinderrechter kan opleggen, steeds eindigen bij het bereiken van de meerderjarigheid. Het gaat hier natuurlijk vooral om kinderen, op wie de bijzondere maatregel van plaatsing in een inrichting voor afwijkende minderjarigen zal worden toegepast. Ook de commissie-Overwater heeft dit bezwaar aangevoeld. Zij wees erop, dat volgens de Belgische kindwet van 1912 de terbeschikkingstelling of het equivalent daarvan tot lang na de burgerrechtelijke meerderjarigheid haar werking behoudt. Die commissie heeft toen geen voorstel ingediend, omdat zij dit een vraagstuk achtte van bredere perspectieven dan waarmee zij zich bezighield. Dit neemt toch niet weg, dat het mij teleurstelt, dat nu, 10 jaar na het verschijnen van het rapport van de commissie-Overwater, het Ministerie van Justitie — ik bedoel niet zozeer de Minister — niet verder is gekomen dan tot het vragen van advies aan de Raad voor de Psychopatenzorg en dat de Minister zich nog niet kan uilaten over de vraag, wat een eventuele regeling zal moeten inhouden. Wij staan hier voor een lacune, die al 10 jaar geleden werd onderkend en waarvoor men nog steeds geen oplossing heeft.

Wat het bewuste artikel in de Beginselenwet betreft, is het wel eigenaardig, dat de geachte bewindsman is begonnen met een commentaar te geven op dit artikel. Ten aanzien van vier punten heeft hij ons medegedeeld, dat dit artikel anders zal moeten worden uitgelegd en toegepast dan de wettekst luidt. Ik ben bereid die commentaren van de Minister als authentiek te aanvaarden, maar ik zo gaarne willen vernemen van eventuele sprekers, die na mij komen en die behoren tot de groepen, die dit artikel met instemming hebben begroet, of zij die commentaren van de Minister ook als authentiek willen aanvaarden.

De Minister heeft ons een motivering gegeven, waarom hij het amendement-Daams bij de behandeling aan de overzijde van het Binnenhof niet onaanvaardbaar heeft verklaard. Hij heeft gezegd, dat hij niet onverdraagzaam wilde zijn. Ik zou hierbij willen opmerken, dat dit ook geldt voor mijn politieke vrienden en mij, maar wij gaan niet zo ver, dat wij alleen om de schijn van onverdraagzaamheid te vermijden zullen stemmen vóór iets, waartegen wij principiële bezwaren hebben. Het eigenaardige is verder, dat wij ons eigenlijk kunnen verenigen met het betoog van de Minister. In alle opzichten zijn wij het daarmee eens. Ik heb trouwens hetzelfde gezegd als de Minister. Als hij zegt, dat de ouders, die niet behoren tot een kerkgenootschap, de gelegenheid moeten hebben aan hun

Van Meeuwen e. a.

kind mede te geven wat zij voor dat kind waardevol achten, is dat eigenlijk hetzelfde wat ik ook heb gezegd, toen ik opmerkte: „het is niet onredelijk om te vragen, dat zij, die voor kortere of langere tijd uit hun gezinsverband worden gehaald, de geestelijke verzorging ontvangen, die bij dit levensverband past”. Maar al zijn wij het daarover eens, dan betekent dat nog niet, dat wij de conclusie van de Minister kunnen aanvaarden. Wij menen, dat hier sprake is van een gelijkstelling tussen kerkgenootschappen enerzijds en genootschappen op geestelijke grondslag anderzijds. Dat blijkt uit de toelichting van de heer Daams, die ik in eerste aanleg heb geciteerd. Dat blijkt ook uit de gang van zaken; door het amendement werd wijziging gebracht in het artikel, dat stelde op de gevangenismaatregel van Minister Donker, waarmee indertijd iedereen akkoord is gegaan; daarbij kwam dan nog de toezegging van de Minister, dat hij het voorgestelde artikel ruim zou willen toepassen. Dat blijkt in de derde plaats uit de tekst van het artikel, zoals het thans luidt. In dit verband zou ik er nog eens op willen wijzen, dat het artikel duidelijk spreekt van „genootschappen op geestelijke grondslag”, niet van kinderen of ouders, die het kerkgenootschap afwijzen. Naar mijn mening gaat het dan ook niet om een gelijkgerechtigdheid van humanistische kinderen, maar om een gelijkstelling van kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke grondslag.

Mijnheer de Voorzitter! De conclusie, waartoe dit alles leidt, is na het betoog van de Minister voor mijn fractie niet gewijzigd. Een deel van mijn fractie zal niet tegen het ontwerp stemmen. Dit deel heeft wel grote bezwaren tegen het voorgestelde artikel. Het staat er zelfs afwijzend tegenover en het is ook van mening, dat door dit amendement-Daams het wetsontwerp is ontsierd, maar het zal toch vóórstemmen, omdat het beide wetsontwerpen in hun geheel een groter goed acht dan deze bezwaren.

Een ander deel van mijn fractie zal tegen het tweede wetsontwerp stemmen, maar niet tegen het eerste, want de bezwaren, die ik daartegen heb aangevoerd, zijn niet van die aard, dat wij daar niet overheen kunnen stappen. Wat de consequentie ervan is, dat wij wel bereid zijn voor het ene wetsontwerp en niet voor het andere te stemmen, kan ik nu nog niet geheel overzien. Misschien zal de Minister daaromtrent nog nadere inlichtingen geven. In ieder geval zal dit deel van mijn fractie tegenstemmen, omdat het de principiële bezwaren overwegend acht.

De heer **Van Bruggen** (C.H.U.): Mijnheer de Voorzitter! Aan het einde van zijn rede heeft de Minister een beroep gedaan op de vele arbeid, die bij de voorbereiding van dit wetsontwerp is verricht, en tegelijkertijd op de noodzaak geweest in evoluerende tijden een kinderstrafrecht te hebben met meer slagvaardigheid en dat daarom de wetten aan een behoefte zullen tegemoet komen. Dit stemmen wij volledig toe.

Reeds in eerste instantie heb ik uitgesproken, dat het, op zich zelf beschouwd, uitnemende wetsontwerpen zijn. Toch blijft ook na het betoog van Minister Beerman in overwegende mate bij mijn fractie artikel 23 een crux. De Minister, die toestemde, dat artikel 23 geen proeve van zuivere wetsformulering was, heeft over dit artikel voornamelijk formeel-exegetisch gesproken en zijn lezing van het artikel gegeven. Dit neemt echter niet weg, mijnheer de Voorzitter, dat de tendens van dit artikel is, de grens tussen kerken en genootschappen op geestelijke grondslag zoveel mogelijk weg te wissen.

Indedaad heeft de geachte afgevaardigde de heer Van Meeuwen er dan ook terecht op gewezen, dat het in dat artikel niet gaat over kinderen, eventueel ouders van kinderen, maar dat in dat beroemde tweede lid onder *a* worden genoemd kerken en onder *b* genootschappen op geestelijke grondslag. Bij de oorspronkelijke formulering van artikel 23 zou, gelijk ik reeds in eerste termijn heb betoogd, het ouderrecht volkomen tot zijn recht hebben kunnen komen. De Minister heeft er dan ook in de Tweede Kamer zeer terecht — nadat hij aan de toegang van geestelijke verzorgers een ruimere uitleg had gegeven

Van Bruggen e. a.

— op gewezen, dat aan artikel 23, zoals dat zou komen te luiden na aanneming van het amendement-Daams, in de praktijk geen behoefte was gebleven.

Zou men dus zijn gebleven binnen de grenzen, die de Maatregel Gevangeniswezen reeds heeft gesteld, dan zouden wij ook geen bezwaar hebben gemaakt, maar men is via het amendement-Daams verder gegaan en men heeft in overwegende mate de grens tussen kerken en humanistische genootschappen willen wegwerken.

Daarbij komt nog, dat de interpretatie, die deze Minister geeft voor deze Minister geldt, maar dat nooit van zijn leven enig opvolgend Minister, aan wie de uitvoering van artikel 23 is gedelegeerd, daaraan zal zijn gebonden. Mede met het oog op de consequenties op ander gebied, waar analoge problemen relevant kunnen worden, heeft dan ook de grootst mogelijke meerderheid van mijn fractie bezwaar, haar stem aan dit wetsontwerp te geven.

Met deze verklaring wens ik echter niet te volstaan. Ik spreek van harte de wens uit, dat, wanneer eventueel deze wetsontwerpen zouden worden verworpen, zij zonder deze crux ten spoedigste opnieuw in de Staten-Generaal aan de orde zullen kunnen worden gesteld. In dat geval zal het ons een vreugde zijn onze stem eraan te kunnen geven.

Mejuffrouw Zeelenberg (P.v.d.A.): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb met stijgende verbazing naar het betoog van de Minister geluisterd, omdat ik naarmate het vorderde steeds meer de indruk kreeg, dat de Minister en ik elkander dichter naderden. Zowel wat het technische als wat het principiële gedeelte van zijn betoog betreft, heb ik er behoefte aan de Minister dank te zeggen voor zijn rede. Al moet ik opmerken, dat niet op alle punten een volkomen gelijkgerichtheid tussen de Minister en mijn fractie bestaat, ik mag toch wel onderstrepen, dat over de gehele linie een behoorlijk verstaan is ontstaan. Om het op mij zelf toe te spitsen, zou ik willen zeggen: Ziet U wel, dat Rotterdammers het weer eens geworden zijn. Ik vind dit nogal grappig.

Mijnheer de Voorzitter! De Minister is begonnen met een authentiek commentaar, zoals hij het zelf heeft genoemd, te geven op artikel 23. Ik heb mij hierover verheugd, omdat het voor een zeer groot gedeelte samenvalt — ik zal niet zeggen: stoelt op — met wat ik als mijn commentaar in alle bescheidenheid in eerste termijn op dit artikel heb gegeven. Ik zou echter wel willen zeggen: arm artikel 23, wat wordt er veel tegen u storm gelopen en wat moet ge verduren: dat ge haastig in elkaar gezet en dat ge een slechte staal van wetgeving zijt. Even zou ik dit artikel toch wel in bescherming willen nemen, want de leden 3 en 4 van dit artikel zijn heus geen haastwerk. Deze leden zijn nooit anders geweest sinds zij, genummerd als artikel 22, in het oorspronkelijk wetsontwerp zijn geplaatst. De dubia, die er thans van verschillende kanten in worden gelegd, zijn, voor zover ik heb kunnen nagaan, in de gehele loop van de behandeling niet genoemd. Dit vind ik ook heel begrijpelijk, omdat het commentaar, dat de Minister over artikel 23, lid 3, en de betekenis van „zij” heeft gegeven — „zij” zijn alle minderjarigen —, altijd zo klaar als een klontje is geweest. Het is toch wel wonderlijk, dat het thans zoveel tongen heeft moeten losmaken.

De technische redactie van artikel 23 is, meen ik, in dit debat niet het allerbelangrijkste.

Ik ben van oordeel, dat er met deze redactie en het authentieke commentaar van de Minister beslist geen ongelukken zullen gebeuren. Men mag en men moet aannemen, dat dit artikel zal worden toegepast en uitgelegd op de wijze, zoals de Minister dat heeft uiteengezet en dat, naar ik hoop, de grote meerderheid van deze Kamer door voor het wetsontwerp te stemmen, voor zijn rekening zal willen nemen.

Wat ons vanmiddag het meest verdeeld houdt, is de principiële strijd met betrekking tot de gelijkstelling van de kerkgenootschappen en het Humanistisch Verbond en andere ge-

Zeelenberg

nootschappen op geestelijke grondslag. Het verbaast mij, dat er nu vanaf deze kathedraal is gezegd: „De Minister heeft wel gezegd; het gaat om de minderjarigen en om wat de ouders vinden, dat ten behoeve van de minderjarigen aan geestelijke verzorging in de rijksinrichtingen moet worden gegeven. Maar dat is niet zo; het gaat niet om de minderjarigen; het gaat om de genootschappen op geestelijke grondslag; het gaat kort gezegd om het Humanistisch Verbond gelijk te stellen met de kerken.” Dit betwist ik ten enenmale. Artikel 23 gaat over de minderjarigen; het gaat om hun geestelijke verzorging en volgens deze wetstaal is geestelijke verzorging een uitgebreid begrip, waaronder zowel verstaan moet worden de geestelijke verzorging door godsdienstige gezindten als de geestelijke verzorging door b.v. het Humanistisch Verbond. Het gaat om geestelijke verzorging voor de minderjarigen, ten behoeve van de minderjarigen. Artikel 23 begint ook met de minderjarigen: aan de in de rijksinrichting opgenomen minderjarigen wordt gelegenheid gegeven om geestelijke verzorging, godsdienstonderwijs te ontvangen en om aan godsdienstoefeningen deel te nemen. Heeft door de wijziging, die er door het amendement-Daams in dit artikel is gekomen, er nu plotseling een principiële gelijkstelling plaatsgevonden tussen kerken en genootschappen op geestelijke grondslag, zoals het Humanistisch Verbond? Ik heb ik eerste instantie herhaaldelijk gezegd en ik herhaal het nu weer, dat het Humanistisch Verbond nooit gepretendeerd heeft en vandaag de dag ook niet pretendeert de gelijke te zijn van de kerken. Het gaat dus niet om gelijkstelling; het gaat alleen om een gelijke behandeling van de Nederlandse burger, in dit geval van de in de Nederlandse rijksinstellingen opgenomen minderjarigen, door de wet, opdat hun ouders aan hen kunnen laten geven de geestelijke verzorging, die zij menen, dat hun kind toekomt. Ik zou tot diegenen, die zo bevreesd zijn, dat hier een gelijkstelling tussen kerken en genootschappen op geestelijke grondslag, ik zou bijna zeggen, is binnengesmokkeld, willen zeggen, dat er tussen a en b van lid 1 altijd nog een zeer belangrijk verschil is, nl. dat aan de bijeenkomsten onder leiding van geestelijke verzorgers alleen maar kan worden deelgenomen, wanneer deze genootschappen door Onze Minister toegelaten zijn in de rijksinrichtingen; en van een toelating van de kerken in de rijksinrichting is geen sprake. De kerken zijn in de rijksinrichtingen en die behoeven niet meer door de poort van de ministeriële toelating te gaan.

Mijn fractiegenoten en ik — en ik zou misschien kunnen zeggen: het Humanistisch Verbond — begrijpen, dat de Minister heeft moeten zeggen en dat in de wet is opgenomen; door Onze Minister toegelaten genootschappen op geestelijke grondslag. Hoewel er op dit ogenblik slechts over één genootschap wordt gesproken, kunnen er in theorie meer genootschappen op geestelijke grondslag toelating vragen. Het zijn redenen van openbare orde, die het aanvaardbaar maken, dat hier van een toelating sprake is.

Als ik er de nadruk op heb gelegd, dat in dit wetsartikel, dat uitgaat van een gelijke behandeling van de kinderen van godsdienstigen en van humanistischen huize, toch nog een formeel verschil wordt gemaakt, dan zou ik tegelijkertijd aan de vele leden, die met deze gelijke behandeling toch nog zoveel moeite blijken te hebben, willen vragen zich goed te realiseren, dat in ons volk bestaat een zeer grote heterogeniteit. Indien wij met ons volk de geestelijke vrijheid en in ons volk de verdraagzaamheid willen maken tot begrippen, van waaruit en waarmee wij met elkander kunnen leven, dan zullen wij toch moeten accepteren, dat verschillend gearde groepen elkander op gelijke wijze behandelen en door de overheid op gelijke wijze behandeld worden, om dan samen verantwoordelijkheid te dragen voor het geheel van ons volk. Men kan zich — en dat zeg ik vooral tegen al degenen, die er bevreesd voor zijn om samen met anderen op te trekken — in een bevolking als de onze niet terugtrekken op zijn eigen terrein en niet leven in zijn eigen kring en daardoor ook in een zeker isolement.

Zeelenberg e. a.

In een bevolking als de onze moet samen met de anderen gezocht worden naar een verdiepte algemene waardeschatting. Ik meen, dat daarvoor niet alleen nodig is geestelijke vrijheid, maar ook verdraagzaamheid. Verdraagzaamheid is de zedelijke eerbiediging van de ander in zijn eigen eerlijke levensovertuiging. Het gaat bij ons niet alleen om het dulden van de ander, maar ook om het — en dit wordt in de huidige redactie van artikel 23 gevraagd — aanvaarden van de ander in zijn anders zijn, om het dragen van de ander, opdat die ander tot zijn recht komt, ook wanneer hij in een rijksinrichting is opgenomen, ook via de geestelijke verzorging, die daar wordt gegeven.

Daarom is voor mijn fractiegenoten en voor mij naast de geestelijke vrijheid de verdraagzaamheid de tweede stap, die moet worden gedaan, willen wij met elkander in onze Nederlandse samenleving komen tot een verdiepte algemene waardeschatting.

Er zijn leden in deze Kamer, die tot deze stappen niet kunnen komen. Ik ben van mening, dat een aantal van de leden uit deze Kamer, die tot deze stappen nog niet konden komen, nog weleens zouden mogen overlezen datgene, wat ik in eerste instantie heb gezegd, toen ik aanhaalde, wat in 1959 de synode van de Nederlandse Kerk heeft uitgesproken:

„Vrijheid van geweten”.

De heer **De Gou** (K.V.P.): Welke kerk is dat?

Mejuffrouw **Zeelenberg** (P.v.d.A.): De Nederlandse Hervormde Kerk.

„Vrijheid van geweten, geloofsovertuiging en medeverantwoordelijkheid voor de vrijheid van de ander zijn verworvenheden en waarden, die wij als christenen tezamen met niet-christenen in het staatkundige en ook in het maatschappelijke leven hebben te verdedigen en te verdienen. Met het oog op onze verantwoordelijkheid voor deze waarden mogen wij ook als christenen geen moeilijkheden in de weg leggen aan de humanisten als zij een eigen plaats vragen voor humanistische zorg aan de mens in de strijdkrachten en op andere plaatsen in de samenleving.”.

Mijnheer de Voorzitter! Mijn fractiegenoten en ik hebben, zoals ik in eerste instantie ben geëindigd met mee te delen, in overeenstemming hiermede ons standpunt bepaald. Het heeft mij verheugd, dat ik uit de rede van de Minister heb begrepen, dat hij ook in overeenstemming hiermede zijn standpunt heeft bepaald.

De heer **Van Hulst** (C.H.U.): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil gaarne beginnen met te verklaren, dat ik met bijzonder veel genoegen heb geluisterd naar mijn politieke vriend de heer Van Bruggen; ik ben het met zijn beschouwingen over de verhouding van kerk en humanisme volkomen eens. Ik heb ook met minstens evenveel genoegen geluisterd naar de geachte afgevaardigde de heer Diepenhorst. Hij heeft gezegd, dat dit een wetsontwerp is, waarop de kinderbescherming wacht. Als ik nu het een en het ander overweeg, dan meen ik het nog iets concreter te kunnen zeggen dan de geachte afgevaardigde de heer Diepenhorst; ik meen, dat het een wetsontwerp is, waarop het kind wacht. Ik geloof, dat het in ons land herhaaldelijk voorkomt, dat wij het kind laten wachten. Het kind moet in Nederland wel wachten leren. Het heeft moeten leren wachten op voldoende scholen, op voldoende onderwijzers, op gymnastieklokalen, op sportvelden en het heeft ook jaren lang moeten leren wachten op een goede wetgeving ten aanzien van de kinderbescherming. Nu dreigt misschien het gevaar, dat het kind opnieuw zal moeten wachten totdat wij als volwassenen het eens zijn in onze discussies. De geachte afgevaardigde de heer Van Meeuwen sprak over zijn eigen praktijk als kantonrechter. Ik mag ook spreken over mijn eigen praktijk. Meer dan dertig jaar ligt mijn werkterrein bij de jeugd en onder de

Van Hulst e. a.

jeugd en ik probeer ook te werken voor de jeugd. En als ik dan zie, dat op het ogenblik het kind wacht op een goede wetgeving voor de kinderbescherming, dan is het bij mij zo, dat ik overweeg om mijn stem aan dit wetsontwerp te geven ondanks alle bezwaren, die de overige leden van mijn fractie tegen het amendement-Daams hebben, bezwaren, die ik volledig deel.

De Voorzitter: Is de heer Minister bereid om dadelijk te antwoorden?

De heer **Beerman**, Minister van Justitie: Ik wilde gaarne een kort beraad, mijnheer de Voorzitter!

De Voorzitter: Dan zal ik de vergadering schorsen voor ongeveer tien minuten. Ik verzoek U ondertussen in de afdelingen te gaan; dat zal waarschijnlijk niet veel tijd behoeven.

De beraadslaging over beide wetsontwerpen wordt geschorst.

De vergadering wordt te 4.15 uur geschorst en te 4.35 uur hervat.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van de wetsontwerpen **Herziening van het kinderstrafrecht en het kinderstrafprocesrecht; Vaststelling van een nieuwe Beginselenwet voor de kinderbescherming en daarmee verband houdende wijzigingen in het Burgerlijk Wetboek (4141).**

De beraadslaging over beide wetsontwerpen wordt hervat.

De heer **Beerman**, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! De heer Diepenhorst heeft mij gevraagd nog eens duidelijk uit te spreken hoe ik denk over de positie van de kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke grondslag. Ik was mij er niet van bewust, dat ik in eerste termijn de indruk had gewekt, dat ik iets terugnam van wat in de memorie van antwoord is gesteld. Ik handhaaf die memorie van antwoord woord voor woord. Ik wijs erop, dat het geenszins naar mijn mening de bedoeling van het amendement was gelijkstelling in de zin van gelijke waardering uit te spreken voor de taak en de boodschap van kerkgenootschappen en voor de taak en de boodschap van genootschappen op geestelijke grondslag.

De boodschappen van alle kerken hebben dit met elkaar gemeen, dat zij een boodschap brengen, die niet van deze wereld is, maar wel voor deze wereld. Het komt mij voor, dat het bijzondere karakter van de boodschap van de christelijke kerken in onze wetgeving ruimschoots wordt erkend. Geenszins kan ik beamen, al mag men dan hier hebben uitgesproken, dat er in artikel 23 van de Kinderbeginselenwet een tendens zou zijn te bespeuren naar gelijkstelling, dat dit bereikt is. Ik wijs erop, dat met de tekst van dit artikel 23 een zodanige gelijkstelling niet valt te verdedigen. In onze gehele wetgeving — ik denk aan onze strafwetgeving — is de bijzondere positie van de kerkgenootschappen erkend. Ook in de civiele wetgeving. Ik denk aan de rechtspersoonlijkheid. Wat het strafrecht betreft, heb ik maar te wijzen op artikel 146 over het verstoren van godsdienstoefeningen en op de artikelen betreffende de godslastering. Daarin spreekt de wetgever m.i. uit, dat de boodschap van de kerken in het huidige Nederland nog altijd een bijzondere boodschap is. Wanneer men dat van mij nog eens wil horen, heb ik er geen enkel bezwaar tegen om dat volledig te beamen.

Artikel 23 — ik heb er in eerste aanleg op gewezen en de geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg heeft er in tweede aanleg op gewezen — heeft ook in zijn tekst wel degelijk tot uitdrukking gebracht, dat er verschil is. Genootschappen op geestelijke grondslag moeten worden toegelaten. Ik wil er mijnerzijds nog aan toevoegen, dat ik in de algemene maatregel van bestuur, die berust op artikel 32 van de

Minister Beerman

Kinderbeginselenwet, in het voetspoor van het Gevangenisbesluit zal doen opnemen, dat de geestelijke verzorgers van genootschappen op geestelijke grondslag zich bij hun optreden zullen hebben te onthouden van antigodsdienstige en anti-kerkelijke activiteiten.

De geachte afgevaardigde de heer Van Meeuwen heeft mij gevraagd, nader commentaar te geven op zijn opmerking, dat de kantonrechter niet meer voldoende instrumentarium zou hebben om tegen baldadigheid op te treden. Dit is een gevolg van een bewuste wijziging in het kinderstrafrecht. Ik verwijs hem naar artikel V, sub d, van de Wet op het kinderstrafrecht, waarin men de meer ernstige overtredingen, o.a. straatschenderij, dronkenschap, bedelarij, overbrengt van de competentie van de kantonrechter naar die van de kinderrechter. In het door hem als voorbeeld genoemde geval zou men kunnen denken aan een vervolging wegens straatschenderij, wegens baldadigheid. Dat feit zou dan krachtens het nieuwe kinderstrafrecht door de kinderrechter moeten worden berecht, als zijnde een symptomatische overtreding. Men zou ook kunnen denken aan een eenvoudige overtreding van een politieverordening. Dan zal de kantonrechter het feit hebben te berechten. Dan heeft hij behalve de straffen, die het kinderstrafrecht toepasselijk acht, de geldboete en de berisping, tegenover deze jeugdigen, die hun fiets b.v. dwars op het trottoir zetten, toch nog altijd de zeer ingrijpende maatregel, m.i. voor de bestraffing van het vergrijp meer passend dan voorwaardelijke tuchtstraf, de verbeurdverklaring van het voorwerp, waarmee de overtreding is geschied. Het is dus naar mijn mening beslist niet zo, dat de kantonrechter tegenover dit soort overtredingen met lege handen zou staan en zijn gezag, het gezag van de rechtspleging, tegenover jeugdigen niet meer zou kunnen doen gelden.

De geachte afgevaardigde de heer Van Meeuwen heeft mij ook nog gevraagd: hoe zal het gaan, wanneer het wetsontwerp inzake het kinderstrafrecht zou worden aangenomen en dat inzake de Kinderbeginselenwet zou worden verworpen. Ik moge hem verwijzen naar artikel 77 ff op blz. 4 van de tekst van het eerste ontwerp. Dit zou dus meebrengen, dat het kinderstrafrecht ook niet zou kunnen worden ingevoerd. Er staat immers in dat artikel:

„Naar beginselen bij de wet te stellen worden bij algemene maatregel van bestuur nadere regelen gegeven betreffende de uitvoering van de straffen van arrest en plaatsing in een tucht school en de maatregelen van terbeschikkingstelling van de Regering en van plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling.”

Het nieuwe kinderstrafrecht zal niet kunnen worden ingevoerd zonder dat er is een Kinderbeginselenwet, die daarop aansluit.

De hoofdzaak, mijnheer de Voorzitter, bij deze replieken is weer gevormd door artikel 23 van de Kinderbeginselenwet. De geachte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg heeft gesproken van stijgende verbazing. Die verbazing was wederkerig, toen ik hoorde, dat zij verbaasd was, dat zij het met mij eens was. Ik ben altijd meer verbaasd, wanneer de ge-

Minister Beerman e. a.

achte afgevaardigde mejuffrouw Zeelenberg, ook al is zij dan Rotterdamse, het niet met mij eens is, want dan verwonder ik mij erover, dat zij mijn gedachtengang niet kan volgen.

Er was naar mijn mening in het geheel geen reden tot verbazing.

Wanneer ik deze keer het accent heb gelegd op de vraag van de heer Van Meeuwen, waarom ik het amendement niet onaanvaardbaar heb geacht, dan wil ik nog eens met klem betogen, dat ik mij dan naar mijn mening schuldig zou hebben gemaakt aan datgene, wat ik in de Tweede Kamer de heer Daams heb verweten en wat ik hem nog verwijt, nl. dat hij op dit terrein, waar er bepaaldelijk geen behoefte is aan dat artikel 23 in de geamendeerde vorm, misschien uit een gevoel van verdraagzaam te willen zijn, van recht te willen doen tegenover anderen, de zaak overtrokken heeft, maar dan zou de reactie mijnerzijds om ook de zaak te overtrekken evenmin juist zijn. Ik meen, met alle liefde en respect en eerbied voor de taak van de kerkgenootschappen, er beter aan gedaan te hebben, in het kader van het gehele wetsontwerp, dat ons bezighoudt, de zeer relatieve betekenis van artikel 23 in het licht te stellen en het aldus te interpreteren, dat het een uitwerking is van datgene, wat in de Gevangenismaatregel reeds toegestaan is en wat ik ook van meet af aan in het Kinderbeginselenrecht had willen toestaan, nl. het verzorgen, op de geestelijke grondslag, die de ouders beleven en ervaren van hun eigen kinderen in rijksinrichtingen. Wanneer men dit centraal stelt, dan ziet men het juist; zo mag men het in elk geval zien. Wanneer dat het geval is, dan kom ik geheel in de gedachtengang van de heer Van Hulst, aan wiens woorden ik niets heb toe te voegen.

De beraadslaging over beide wetsontwerpen wordt gesloten.

Het wetsontwerp Herziening van het kinderstrafrecht en het kinderstrafprocesrecht (4141, nr. 20) wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het wetsontwerp Vaststelling van een nieuwe Beginselenwet voor de kinderbescherming en daarmede verband houdende wijzigingen in het Burgerlijk Wetboek (4141, nr. 23) wordt aangenomen met 36 tegen 22 stemmen.

Vóór hebben gestemd de heren Middelhuis, Rottinghuis, Thurlings, Derksen, Vos, Van der Waerden, Samkalden, De Niet, In 't Veld, Mazure, mejuffrouw Zeelenberg, de heren Schorer, De Jong, Berghuis, Diepenhorst, Van Riel, Van de Vliet, De Vos van Steenwijk, Witteveen, Baas, Van Hulst, Gielen, De Wilde, Schipper, Elfferich, Cammelbeek, De Roos, Van der Stoel, Matser, Kraaijvanger, Thomassen, Niers, mejuffrouw Tjeenk Willink, mevrouw Schouwenaar-Franssen, de heer Kropman en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heren Teijssen, De Gou, Regout, Koops, Vixseboxse, Van Bruggen, Kranenburg, Pollema, Algra, Tjalma, Haspels, Reijers, Van Maastricht, Geuze, Hooij, Van Velthoven, Witteman, Van Lieshout, Maenen, Schuurmans, Roebroek en Van Meeuwen.